

ЛИТЕРАТУРЕН ЗБОР

1-3

**СКОПЈЕ
2021**

ЛИТЕРАТУРЕН ЗБОР

Сојуз на друштвата за македонски јазик и литература на
РС Македонија

Година LXVIII

Со указ на Претседателот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија од декември 1978 година, Сојузот на друштвата за македонски јазик и литература на СР Македонија е одликуван со Орден на трудот со црвена ѕвезда.

Со указ на Претседателот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија од ноември 1979 година, по повод дваесет и петгодишнината од излегувањето, а за особени заслуги и успеси постигнати во негувањето и развивањето на македонскиот јазик и литература, како и за значаен придонес за стручно издигнување на наставничкиот кадар, списанието „Литературен збор“, орган на Сојузот на друштвата за македонски јазик и литература на СР Македонија, е одликувано со Орден на трудот со златен венец.

Редакција: Лидија Тантуровска
(главен и одговорен уредник)
Јасмина Мојсиева-Гушева
Јасна Котеска
Гордана Алескова

Меѓународен редакциски совет на списанието
„Литературен збор“ (2021):

Јан Соколовски
Љупчо Коцарев
Абрахим Х. Кан
Вера Смоле
Ева Д. Баховец
Емине Инанир
Александар Јерков

Татјана Росиќ-Илиќ
Јеспер Гарсдал
Наташа Станковиќ-Шошо
Ивица Баковиќ
Станислав Станковиќ
Примож Репар

Финансирано од Министерството за култура на
Република Северна Македонија

ISSN 0024-4791

ЛИТЕРАТУРЕН ЗБОР

ЛИТЕРАТУРЕН ЗБОР

ГОД. LXVIII С КОПЈЕ, 1-3 2021

СОДРЖИНА

Предговор 5

ПОВОДИ

Вера Стојчевска-Анџиќ

РАЦИН И КОНЕСКИ

– ПОЕЗИЈА ШТО СПОЈУВА И ОБВРЗУВА 7

Трибина во КиЦ по повод 100 години од раѓањето на
Блаже Конески (три текста)

Димитар Пандев

БЛАЖЕ КОНЕСКИ ДЕНЕС 11

Бојан Пејревски

АКТУАЛИЗАЦИЈАТА И

АВТОМАТИЗАЦИЈАТА КАЈ КОНЕСКИ 17

Бобан Караџејовски

КОНЕСКИ И МИТОТ И КОНЕСКИ КАКО МИТ: ЗА

НАСЛЕДСТВОТО И НАШИОТ ОДНОС КОН НЕГО 23

ЈАЗИК

Елка Јачева-Улчар

ЗА НЕКОИ ОНИМИ ВО ЖИВОТОПИСОТ

НА БЛАЖЕ КОНЕСКИ 29

Бојан Пејревски
ПОСТВЕРБАЛНИТЕ НЕИНТЕГРИРАНИ
КОНСТРУКЦИИ ВО „ДНЕВНИК ПО МНОГУ ГОДИНИ“ И
ВО „ДНЕВНИК ОД НИШКА БАЊА“ ОД БЛАЖЕ КОНЕСКИ..... 37

Васил Дрвошанов
НАЗИВИТЕ НА ВИУЛИЦАТА ВО МАКЕДОНСКИТЕ ГОВОРИ... 47

Марија Пандева
МОДАЛНИОТ СПЕЦИФИКАТОР НЕ СМЕЕ ВО
МАКЕДОНСКИТЕ КРИВИЧНИ ЗАКОНИЦИ 57

Христијана Анџелеска
УПОТРЕБА НА ПАСИВНИТЕ КОНСТРУКЦИИ
ВО МАКЕДОНСКИТЕ КОЛУМНИ..... 63

ЛИТЕРАТУРА

Љујчо Коцарев
МИТОСОТ И ЛОГОСОТ ВО ПОЕТСКОТО
ТВОРЕШТВО НА БЛАЖЕ КОНЕСКИ..... 75

Свешлана Коробар
ИДЕНТИТЕТСКИТЕ ОБЕЛЕЖЈА
НА МАКЕДОНСКИОТ НАРОД..... 79

Иван Анџоновски
ВОДАТА КАКО МИТОЛОГЕМА И ИНИЦИЈАЦИЈАТА ВО
ГОЛЕМАТА ВОДА ОД ЖИВКО ЧИНГО..... 95

Виолеџа Јорданова
СЕМАНТИКАТА ВО НИЕ, ВРАПЧИЊАТА
ОД ЈОРДАН РАДИЧКОВ105

НАСТАВА

Блаџица Пејковска
МЕТОДИКАТА И ПРЕДМЕТОТ МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК ВО
ОДДЕЛЕНСКАТА НАСТАВА..... 115

Марија Аџанасова
МЕТОДИ И ТЕХНИКИ НА УЧЕЊЕ123

Дијана Иѓњевска-Сшојаноска
НАСТАВА ОД ДАЛЕЧИНА ВО ВРЕМЕ НА ПАНДЕМИЈА135

Жаклина Ѓорѓиоска, Лилјана Макаријоска
КОН РЕАЛИЗАЦИЈАТА НА ТЕМАТА
МОРФОЛОГИЈА ВО СРЕДНОТО ОБРАЗОВАНИЕ
(СО ПОСЕБЕН АКЦЕНТ НА МЕНЛИВИТЕ ЗБОРОВИ)145

Елена Ончевска-Аџер
ПЕДАГОГИЈА ЗА ЗАРОБЕНИТЕ: ЗА ВАЖНОСТА НА ДЕЛОТО
НА ПАУЛО ФРЕИРЕ ЗА МЕТОДИКАТА НА НАСТАВА159

КОМУНИКАЦИИ

Ана Пеџреска
РАСКАЗОТ И КУЛТУРАТА НА ГОВОРОТ167

ПРИКАЗИ

Таџјана Гочкова-Сшојановска
ПРИКАЗ НА КНИГАТА „ЛИНГВИСТИЧКИ СТУДИИ
ЗА МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК II: СОЦИОЛИНГВИСТИЧКИ
ТЕМИ – ЈАЗИКОТ И НОРМАТА“ 181

Бојан Петревски

**ПОСТВЕРБАЛНИТЕ НЕИНТЕГРИРАНИ КОНСТРУКЦИИ
ВО „ДНЕВНИК ПО МНОГУ ГОДИНИ“
И ВО „ДНЕВНИК ОД НИШКА БАЊА“
ОД БЛАЖЕ КОНЕСКИ**

Вовед

Терминот *неинтегрирана конструкција* е адаптација на терминот *construction détachée*¹ на Комбет (Combettes 1998). За разлика од некои други автори (на пример, Neveu 1998: 171–199), Комбет ги разгледува неинтегрираните конструкции засебно, независно од апозитивните и од парентетските. Во таа смисла, тој поим се однесува само на некои од конструкциите што се реализираат прозодиски неинтегрирано, т.е. издвоено, нецелосно вклопени во структурата на исказот. Освен прозодискиот, неопходно е да бидат исполнети и други, функционални критериуми, чија комбинација (без исклучок на кој и да е од нив) квалификува една конструкција како таква.

Што се однесува на позицијата, неинтегрираните конструкции се слободни, т.е. може да бидат поставени и во превербалната и во поствербалната зона. Поконкретно, можат да се јават во апсолутниот почеток, меѓу субјектот и предикатот и по предикатот.

Втората карактеристика на неинтегрираните конструкции е секундарната предикација, т.е. предикативната вредност. Во таа смисла, тие се носители на редуцирана предикативна структура, која е во врска со примарната предикација.

Третата карактеристика е сооднесеноста со референт на примарната предикација. Во тој поглед, неинтегрираните конструкции нужно се однесуваат на некој елемент во неа².

¹ Определбата *неинтегрирани*, употребена од Минова-Гуркова (2000: 221), која ја посочува можноста за таква реализација на придавките и на именките, е погодна за адаптација на терминот на Комбет.

² Милер (Muller 2008: 93) посочува дека се во прашање неавтономни фрагменти на предикација што имаат заеднички елемент со примарната предикација, што е во согласност со гледиштето на Комбет (тие критериуми се изложени и во Combettes et Tomassone 1998).

Во македонската лингвистичка средина неинтегрираните конструкции не биле разгледувани интегрално, туку биле засегани некои од синтаксичките и од семантичките аспекти на дел од нив, меѓу другото во трудовите на Тополињска (1987), Конески (1999: 174-197), Минова-Гуркова (2000), Геговски (2003), Марковиќ (2008).

Според Менгено (Maingueneau 2014: 79), придавките, кои се јавуваат најчесто во таа улога, во тие случаи не ѝ припаѓаат целосно на именската синтагма (туку и на реченичната структура) и ги имаат следниве особености:

– изделени се од именската синтагма со пауза, која во пишуваниот јазик се бележи со запирка;

– имаат прилошкоопределбена вредност, која варира во зависност од контекстот: *Пол, задоволен од неговото излегување (=бидејќи беше задоволен од неговото излегување), не се ѝобуни;*

– можат да ја променат позицијата: *Задоволен од неговото излегување, Пол не се ѝобуни. / Пол не се ѝобуни, задоволен од неговото излегување. / Пол, задоволен од неговото излегување, не се ѝобуни.;*

– за разлика од случаите кога се во функција на интегрирани модификатори, во ситуациите за кои станува збор можат да бидат дополнети со прилози од типот на *ѝрецизно, заѝоа* итн.: *Браѝ ми, затоа лут, реши да се враѝи.*

Комбет (Combettes 1998: 77) им посветува посебна глава на неинтегрираните конструкции во поствербална позиција: X + глагол + неинтегрирана конструкција + именска синтагма, од типот на *Là-bas se tenait, immobile, un homme qui (...)=Таму сѝоеше, неѝодвижен, еден човек шѝо (...)*. Во таа смисла, забележува дека неинтегрираните конструкции во таа позиција треба да се разгледува засебно, иако ѝ претходат на именската синтагма на која се однесуваат, како и кога се јавуваат во почетокот на исказот: *Неѝодвижен, еден човек шѝо (...) сѝоеше ѝаму*. Со други зборови, линеаризацијата *неинѝегрирана консѝрукција + именска синѝагма* е идентична на линеаризацијата во почетокот на исказот, но фактот дека целината *неинѝегрирана консѝрукција + именска синѝагма* следува по предикатот има специфични импликации.

Со оглед на ситуацијата во францускиот јазик, во трудот ќе се разгледаат поствербалните придавски неинтегрирани конструкции во „Дневник по многу години“ и во „Дневник од Нишка бања“ од Блаже Конески. За таа цел, ќе биде извршена анализа на примери ексцерпирани од посочените дела, кои ќе бидат и варираны во поглед на позицијата.

1. Општи карактеристики на поствербалните неинтегрирани конструкции

Поствербалните неинтегрирани конструкции најчесто се врзуваат со две реченични структури: една, во која именската синтагма што следува по (т.е. се однесува на) неинтегрираната конструкција е во функција на субјект, и друга, во која е во функција на директен објект. Двете можности Комбет (ibid.) ги илустрира со примерите (1) и (2):

(1) *Là-bas se tenait, immobile, un homme qui (...)*=Таму с̄т̄оеше, не̄одвижен, еден човек ш̄т̄о (...);

(2) *On apercevait, immobile, un homme qui (...)*.(...)=Забележавме, не̄одвижен, еден човек ш̄т̄о (...);

Според него (Combettes 1998: 78), во двата случаја, врската меѓу субјектот и предикатот, од една страна, и меѓу директниот објект и предикатот, од друга, е прекината од неинтегрираната конструкција. Во согласност со тоа, иако врската меѓу субјектот и неинтегрираната конструкција во двете ситуации, и во иницијалната и во поствербалната, е непосредна (бидејќи неинтегрираната конструкција непосредно ѝ претходи на именската синтагма на која се однесува), случаите во кои целината *неин̄те̄грирана конс̄т̄рукција + глагол* следува по глаголот се издвојуваат, пред сè, по некои карактеристики на текстуален план, т.е. во поглед на распределбата на информациите. Во таа смисла, би се очекувало конструкцијата *не̄одвижен* во *Не̄одвижен, еден човек (човеко̄ш)* с̄т̄оеше ш̄таму, од една страна, и во *Таму с̄т̄оеше, не̄одвижен, еден човек (човеко̄ш)*, од друга, во принцип, да се однесува различно во тој поглед, иако нејзината врска со субјектот во двете ситуации е непосредна (в. натаму).

Од друга страна, Комбет (Combettes 1998: 82) посочува дека, иако се синтаксички различни, комбинациите *неин̄те̄грирана конс̄т̄рукција + њос̄т̄ӣозиӣвен субјект̄* (*Таму с̄т̄оеше, не̄одвижен, еден човек*), од една страна, и *неин̄те̄грирана конс̄т̄рукција + директ̄ен објект̄* (*Забележавме, не̄одвижен, еден човек*), од друга, имаат и заеднички особености. Во таа смисла, и во едните и во другите случаи неинтегрираната конструкција е, кажано со термин од англосаксонската традиција, парентетска, т.е. инкорпорирана меѓу елементи – предикат, субјект, директен објект, кои се во тесна врска, независно од тоа

дали е во прашање врска меѓу субјект и предикат или меѓу директен објект и предикат.

Како клучна специфичност на посвербалните неинтегрирани конструкции, т.е. како карактеристика по која и функционално се разликуваат од иницијалните, Комбет (Combettes 1998: 83) ја посочува сооднесеноста со нов референт. Во таа смисла, кога се во прашање поствербалните неинтегрирани конструкции во францускиот јазик, независно од тоа дали станува збор за субјект или за директен објект, и едниот (субјектот) и другиот (директниот објект), во принцип, се однесуваат на референти што не се споменати во претходниот контекст или на такви што налагаат „реактивација“, т.е. што биле споменати, но во подалечниот контекст. Спротивно на тоа, иницијалните во повеќето случаи се поврзани со референт споменат во претходниот контекст. Тоа се одразува во поглед на показателите на (не) определеноста: иницијалните неинтегрирани конструкции, во принцип, се однесуваат на определени именски синтагми (3), а поствербалните – на неопределени (4).

(3) *Неподвижен, човеко̄ӣ с̄џоеше̄ џаму.*

(4) *Таму с̄џоеше̄, неподвижен, еден човек.*

Најпосле, дури и во случаите каде што поствербалната неинтегрирана конструкција се однесува на определена именска синтагма, најчесто се во прашање генерични или ситуациски определени именски синтагми, т.е. такви чии референти се идентификувани преку поширокото искуство, а не преку текстот (в. Combettes *ibid.*).

2. Неинтегрираните конструкции во „Дневник по многу години“ и „Дневник од Нишка бања“

2.1. Иницијалните неинтегрирани конструкции

Од посоченото произлегува дека е неопходно поствербалните неинтегрирани конструкции да се разгледуваат во сопоставеност со иницијалните. Во таа смисла, како што е и очекувано, неинтегрираните конструкции во „Дневник по многу години“ и во „Дневник од Нишка бања“ од Блаже Конески најчесто се позиционирани во апсолутниот почеток на исказот и се однесуваат на субјектот. Ако се земат предвид само случаите со експлицитен субјект, од типот на (5)–(8), нивната апсолутна фреквенција е 19.

(5) **Облечен селски, во бечви, ш̄ој е целио̄ӣ њар̄шалав,** ш̄ака ш̄ӣо се чини дека не шевовӣше, ами уш̄ӣе само синцирӣше ја кре̄а̄ӣ неговата̄ облека. (БК, 182)

(6) **Веќе во години, побелен, ш̄ој се држи њрав како њушка,** како ш̄ӣо е висок и вӣшок, и само во одо̄ӣ неусе̄но ја њовлекува десната̄ нога. (БК, 182)

(7) **Очајна и залипана, клечејќи на земи, со̄њруга̄та на Абаџиев ја мазнеше долго неговата̄ коса.** (БК, 298)

(8) **Наредени една до друга, лубеницӣше сочинуваа живо̄исна жрӯа,** со не̄редвидливи шарки и извиви врз зелената̄ њодлога, како гечиња ш̄ӣо во игра се удираа̄ӣ жлава со жлава. (БК, 189)

Случаите со имплицитен субјект треба да се разгледуваат одделно. Така, во (9), (10) и (11), субјектот, кој е имплицитен, може да се претпостави во експлицитна форма и пред неинтегриранат конструкција (9а), (10а), (11а) и по неа (9б), (10б), (11б). Според тоа, во нив неинтегрираните конструкции не може да се разгледуваат нужно како иницијални (9б), (10б), (11б), т.е. останува отворена можноста да бидат разгледувани и како медијални (9а), (10а), (11а). Ако се разгледуваат, сепак, како иницијални и во случаите со имплицитен субјект, чија апсолутна фреквенција е 12, вкупниот број на иницијалните неинтегрирани конструкции е 31.

(9) **Обземен од тој страв, препален, неколку гена не излегував надвор од дворо̄ӣ,** заграден со висок ѕид. (БК, 208)

(9а) **Јас, обземен од тој страв, препален, неколку гена не излегував...**

(9б) **Обземен од тој страв, препален, јас неколку гена не излегував...**

(10) **Подоцна, веќе опитен, сè њовеќе го о̄правдував Андриќа,** заш̄ӣо и мене сè њочес̄ӣо ми се случуваше да ги одбивам њочес̄ницӣше ш̄ӣо го бараа мое̄ӣо мислење за своӣше њворби. (БК, 254)

(10а) **Подоцна, јас, веќе опитен, сè њовеќе го о̄правдував Андриќа,** заш̄ӣо и мене сè њочес̄ӣо ми се случуваше да ги одбивам њочес̄ницӣше ш̄ӣо го бараа мое̄ӣо мислење за своӣше њворби.

(10б) **Подоцна, веќе опитен, јас сè њовеќе го о̄правдував Андриќа,** заш̄ӣо и мене сè њочес̄ӣо ми се случуваше да ги одбивам њочес̄ницӣше ш̄ӣо го бараа мое̄ӣо мислење за своӣше њворби.

(11) **Сам и замислен, го слушам шумо̄ӣ на славејо̄ӣ њука**

блѝзу, а ја слушам и вреваѝа на ѝѝициѝе. (БК, 321)

(11a) Јас, сам и замислен, ѓо слушам шумоѝ на славејоѝ ѝука блѝзу, а ја слушам и вреваѝа на ѝѝициѝе.

(11б) Сам и замислен, јас ѓо слушам шумоѝ на славејоѝ ѝука блѝзу, а ја слушам и вреваѝа на ѝѝициѝе.

2.2. Поствербалните неинтегрирани конструкции

Се покажува дека фреквенцијата на поствербалните конструкции е многу пониска. Се издвојуваат само четири такви случаи (12)–(14). Како што се согледува, неинтегрираноста не е сигнализирана со записка, така што останува отворена можноста конструкциите да се разгледуваат и како интегрирани. Колебањето во обележувањето на неинтегрираноста е посочено и од Комбет (Combettes 1998: 98) во врска со францускиот јазик.

(12) – *Видеѝе како ѓи хранаѝ!* – рече **огорчен класниоѝ**. (БК, 227)

(13) *Како знаеше каде сум?* – **ѝраша изненаден ѝој**. (БК, 295)

(14) *„Сеѝеѝе се како е да осѝанеш без ѝаѝковина“,* – **му се обраѝи дури зацрвенет Андриќ на еден од нив**. (БК, 257)

Треба да се одбележи дека трите конструкции имаат депиктивно значење, т.е. му припишуваат на референтот привремена карактеристика, актуелна во интервалот на настанот. Во таа смисла, значењето на конструкциите е: ‘рече класниот, при што беше огорчен’/‘праша тој, при што беше изненаден’/‘му се обрати Андриќ на еден од нив, при што беше зацрвенет’. Конструкциите во (11) и (12) може да се толкуваат и како причински: ‘рече класниот, бидејќи беше огорчен’/‘праша тој, бидејќи беше изненаден’.

Аналогно на посоченото во врска со случаите од типот на (9)–(11), примерот (15), кој е со имплицитен субјект, може да се разгледува во шемата *ѝредикаѝ + неинѝегрирана консѝрукција + субјекѝ* (15a), но и во шемата *субјекѝ + ѝредикаѝ + неинѝегрирана консѝрукција* (15б), особено затоа што апсолутниот почеток на исказот е дури и повообичаен за субјектот ако се изрази експлицитно.

(15) *Поѓледнав, веќе станат, низ ѝрозорецоѝ*. (БК, 182)

(15a) *Поѓледнав, веќе станат, јас низ ѝрозорецоѝ*.

(15б) *Јас ѝоѓледнав, веќе станат, низ ѝрозорецоѝ*.

Што се однесува на согледувањето на Комбет дека во францускиот јазик иницијалните неинтегрирани конструкции се однесуваат на референти споменати во претходниот контекст, а поствербалните – или на неспоменати или на такви што налагаат „реактивација“ (т.е. што биле споменати, но во подалечниот контекст), се забележува делумна потврда во примерите во анализираните дела. Во таа смисла, сите иницијални неинтегрирани конструкции се однесуваат на определени именски синтагми, но ниту една поствербална конструкција не се однесува на неопределена именска синтагма. Како што се согледува, референтите се идентификувани во сите случаи, т.е. именските синтагми (*класнио̄ӣ, ѿој, Андриќ*) се определени.

Од друга страна, варирањето на поствербалните конструкции во иницијална позиција е возможно во сите случаи: (12а), (13а), (14а), со тоа што, за да се задржи неутралноста на исказот, се налага обратна линеаризација на дел-речениците.

(12а) **Огорчен**, *класнио̄ӣ рече*: – *Виде̄ѿе како ѓи храна̄ѿ!*

(13а) **Изненаден**, *ѿој ѿраша*: – *Како знаеше каде сум?*

(14а) **Дури зацрвенет**, *Андриќ му се обра̄ѿи на еден од нив*: „*Се̄ѿе̄ѿе се како е да ос̄ѿанеш без ѿа̄ѿковина*“.

Спротивно на тоа, иницијалните конструкции (5)-(8) не може да се варираат во поствербални без да се засегне неутралноста на исказот. Во таа смисла, варијантите (5а)-(8а) не може да се вклопат во контекстите на автентичните примери од стилски причини; би биле вообичаени во поетски, но не и во неутрален прозен исказ.

(5а) **Целио̄ѿ е ѿар̄ѿалав**, *облечен селски, во бечви, ѿој...*

(6а) **Се држи ѿрав како ѿушка**, *веќе во години, побелен, ѿој...*

(7а) **Ја мазнеше, очајна и залипана**, *клучејќи на земи, со̄ѿруѓа̄ѿа на Абаѿев долго неѓова̄ѿа коса.*

(8а) **Сочинуваа, наредени една до друга**, *лубениѿӣѿе живо̄ѿисна ѓрӯѿа...*

Што се однесува неинтегрираните конструкции во врска со директниот објект, најчести се случаите во кои

неинтегрираната конструкција е во финална позиција, при што следува по директниот објект (16), (17). Тие конструкции би се вклопувале во поствербалната шема (*ӣредика̄ӣ + неин̄ӣег̄рирана консӣрукција + дирек̄ӣен об̄јек̄ӣ*) кога би биле линеаризирани како во (16а) и (17а). Во таа смисла, ниту една од неинтегрираните конструкции во врска со директниот објект ексцерпирани од двете дела не ги исполнува условите да биде разгледувана како поствербална.

(16) *Во ӣрва̄ӣа замраченос̄ӣ на ма̄јска̄ӣа вечер се̄ӣо ӣоа внесуваше дома̄кинско сӣокојсӣво, одамна жедувано од ова тврдо место.* (БК, 149)

(17) *Паме̄ӣам еден ӣрешлен, донесен во Прилеп уште од село.* (БК, 180)

(16а) *?Во ӣрва̄ӣа замраченос̄ӣ на ма̄јска̄ӣа вечер се̄ӣо ӣоа внесуваше, одамна жедувано од ова тврдо место, дома̄кинско сӣокојсӣво.*

(17а) *?Паме̄ӣам, донесен во Прилеп уште од село, еден ӣрешлен.*

Најпосле, треба да се одбележи дека во делото има и три неинтегрирани конструкции во врска со индиректниот објект (18)–(20).

(18) *Шоферӣо̄ӣ го ӣодоӣвори ӣрозорецо̄ӣ и му се обра̄ӣи на еден од нив, сӣӣен човечец, келав, испотен, истуткан, опрен на лопатата да здивне малку...* (БК, 176)

(19) *Корӯӣкӣӣе му ги фрлавме на наше̄ӣо ма̄гаре, врзано за скелето, и ӣоа веднаш ӣочнуваше да ги рӯӣа.* (БК, 189)

(20) *Вклучен веќе во дневните задачи, ми се чинеше дека уш̄ӣе дос̄ӣа денови ќе ӣоминам во малио̄ӣ шай̄ор во соседсӣво со Тени.* (БК, 297)

Како што се согледува, ниту една од нив не е поствербална, т.е. т.е. не се вклопува во шемата *ӣредика̄ӣ + неин̄ӣег̄рирана консӣрукција + индирек̄ӣен об̄јек̄ӣ*. Во таа смисла, варијантите (18а)–(20а) се и неприфатливи.

(18а) **Шоферӣо̄ӣ го ӣодоӣвори ӣрозорецо̄ӣ и му се обра̄ӣи, сӣӣен човечец, келав, испотен, истуткан, опрен на лопатата да здивне малку, на еден од нив,:*

(19а) **Корӯӣкӣӣе му ги фрлавме, врзано за скелето, на наше̄ӣо ма̄гаре, и ӣоа веднаш ӣочнуваше да ги рӯӣа.*

(20a) *Ми се чинеше, вклучен веќе во дневните задачи, мене дека ушће дошја денови ќе ѝоминам во малиоѝ шайѝор во соседсѝиво со Тени.

Заклучни согледувања

Поствербалните неинтегрирани конструкции се маргинална појава во делата „Дневник по многу години“ и „Дневник од Нишка бања“ од Блаже Конески. Наспрема 19 иницијални, се издвојуваат само три поствербални. Варирањето на поствербалните конструкции во иницијални е можно, а обратната трансформација е стилски обележена, т.е. може да се прифати во поетски, но не и во автентичниот, прозен дискурс.

Се покажува дека тенденцијата посочена од Комбет – иницијалните неинтегрирани конструкции да се однесуваат на определени именски синтагми, а поствербалните – на неопределени – во анализираните дела се реализира делумно: сите иницијални неинтегрирани конструкции се однесуваат на определени именски синтагми, но ниту една поствербална не се однесува на неопределена.

За одбележување е и дека сите поствербални конструкции имаат депиктивна нијанса и се однесуваат на субјектот. Конструкции во врска со директниот и со индиректниот објект во зоната десно од предикатот се јавуваат, но редовно во постпозиција во однос на носителот. Неприфатливоста на нивното варирање во поствербалната шема јасно покажува дека субјектните конструкции се пофлексибилни во тој поглед.

Користена литература

Геговски, Дејан. 2003. „Околу кондензираните трансформи маркирани како причински (врз примери од дијалекти на македонскиот јазик).“ *Studia linguistica Polono-Meridianoslavica* : 109–17.

Конески, Кирил. 1999. *За македонскиѝ глагол*. Скопје: Детска радост.

Марковиќ, Марјан. 2008. „Линеаризација на именските синтагми зависни од глаголска придавка.“ *Studia linguistica Polono-Meridianoslavica* : 97–103.

Минова-Гуркова, Лилјана. 2000. *Синѝакса на македонскиоѝ сѝангарден јазик*, второ изд. Скопје: Магор.

Тополињска, Зузана. 1987. „Од механизмите на кондензација во рамките на именската синтагма.“ *Studia linguistica Polono – Jugoslavica* 5 : 233–240.

Combettes, Bernard et Roberte Tomassone. 1998. *Le texte informatif : aspects linguistiques*. Bruxelles: De Boeck-Wesmael s.a..

Combettes, Bernard. 1998. *Les constructions détachées en français*. Paris: Édition Orphys.

Maingueneau, Dominique. 2014. *La syntaxe du français*. 2e éd. Paris: Hachette Supérieur.

Muler, Claude. 2008. *Les bases de la syntaxe : Syntaxe contrastive français – langues voisines*. Bordeaux: Presses Universitaires de Bordeaux.

Neveu, Franck. 1998. *Études sur l'apposition ; Aspects du détachement nominal et adjectival en français contemporain, dans un corpus de textes de J.-P. Sartre*. Paris: Honoré Champion Editeur, 1998.

Извори

БК – Конески, Блаже. 2014. Ќулавкова, Катица (прир.). *Целокуќни дела на Блаже Конески: криќичко издание / во редакција на Милан Ѓурчинов; том 4. Проза*. Скопје: МАНУ.

